

Szerkesztőségi iroda:

Nagybecskerek,

Zápolya-utca 1-ső szám,

hová a lap szellemi részét illető minden közlemény intézendő.

Kiadóhivatal:

Pleitz Fer. Pál könyvnyomdája
Nagybecskerek, Zápolya-utca 1.
hová a hirdetések, az előfizetések és a lap szétküldésére vonatkozó felszólalások intézendők.

Telefon 21. szám.

TORONTÁL

POLITIKAI NAPILAP.

Főszerkesztő: Dr. BRÁJER LAJOS.

Előfizetési árak:

Egész évre — — — — 24 kor.
Félévre — — — — 12 .
Negyedévre — — — — 6 .
Egy hónapra — — — — 2 .
— Egyes szám ára 8 fill. —

Hirdetések

a kiadóhivatalban fogadtatnak el.
Azonkívül az összes hirdetési irodákban.

Megjelenik

vasár- és ünnepnapok kivételével
mindennap délután 5 órakor.

Nagybecskerek, 1909.

XXXVIII. évfolyam 155. szám.

Hétfő, július 12.

Iskola és élet.

— Iskoláink múlt évi beszámolója. —

III. Állami polgári fiúiskola.

Nagybecskerek, július 12.

Senki sem kételkedik ma már abban, hogy a nagy nemzetek ereje nem hadseregük nagyságában, nem ágyúik és csatahajóik nagy számában áll, hanem polgáraiok gazdaságában és kulturális előrelépésében. Ezért keresik széles e világon minden művelt államban az iskola és a nagy társadalom közötti kapcsolatot, ezért keresik az iskolai nevelés és a mindennapi élet közötti kölcsönhatást. Mert az iskola csak így képes az általános műveltség egyetemességét közremunkálni.

Sajnos, a magyar kulturpolitika még nagyon távol áll ettől az igazságtól. A mi iskolai rendszerünket a társadalom rétegeitől, a való élettől még mindig óriási úr választja el. Ezért a mi iskoláink művelt osztályokat teremtenek, de a műveltség egyetemessége tételére egész iskolai rendszerünkben egyetlen egy iskola sem alkalmas.

Az elemi iskola nyújtja azon ismereteket, amelyekre minden embernek okvetlenül szüksége van, de ahhoz, hogy általános műveltséget nyújtson, nem elegendő. Középsőiskoláink arisztokratikus szervezettel, klaszikus irányukkal pedig köztudomásu, hogy tananyagukban a mindennapi élet szükségleteire egyáltalában tekintettel nincsenek, emellett drágaságuk és kedvezőtlen elhelyezésük sem teszik őket alkalmassá a műveltségnek nagy rétegekben való terjesztésére. A gimnázium és reáliskolában sok ismeretet nyújtanak, amelyekre a gyakorlati élet nem reflektál, az erre fordított sok fáradsággal és idő alatt sok olyan ismeret volna elsajátítható, amelyekre a gyakorlati életben nagy szükség van. Például gazdaságtan, alkotmánytan, jog, nemzetgazdaságtan stb.

A tömegműveltség terjesztésére még kevésbé alkalmasak a szakiskolák. Amelyik megkísérli, mint mostani szervezetében a felső kereskedelmi iskola, ez csak a szakoktatás rovására és a tanulók óriási megterhelésével történhetik.

1868-ban, hazánk alkotmányos életének helyreállításakor felismerték már ennek fontosságát, valamint azt a tényt is, hogy a műveltség általánosítására a legalkalmasabb iskola a polgáriskola. Hogy a polgári iskola mai rossz 4 és 6 osztályos szervezetében is nagy szolgálatokat tett a műveltségnek éppen abban a körben való terjesztésére, ahova a gimnázium hatása el nem érhetett, azt mindenki tudja, aki nyílt szemekkel nézi a tényeket. De hogy rendeltetését úgy be nem tölthette, ahogy azt betöltenie kellett volna, annak oka az az elhibázott rendszer, amelyben a polgári iskola a szerencsétlen véletlen folytán megszületett. A népoktatási törvény teljesen megkötötte a polgáriskola szárnyait, úgy hogy az iskola ma is abban az állapotban van, ahogy azt 1868-ban hibásan megalkották. Míg minden más intézmény haladt, fejlődött, addig a polgári iskola most is azzal a hibás szervezettel, elavult tantervvel kinlódik, amit megalkotói — már akkor is ideiglenesen — kiadtak. Pedig a polgári iskola magasabb célja — a tömegműveltség terjesztése okvetlenül szükségessé teszi ez iskola fejlesztését. Csak a zavaros politikai viszonyok azok, melyek évről-évre

késleltetik ezt a modern középiskolát, amely egyedül hivatott arra, hogy erős, művelt polgárságot, a nemzetnek ezt a szilárd törzset nevelje.

Állami polgári iskolánk ezidei értesítőjét Knyaskó Lajos „Idegen tanulók otthona” c. cikke vezeti be. Egyik sokat vitatott pedagógiai kérdés az internátus és externátus kérdése; vajjon az idegen tanulók elhelyezése egyes családoknál, ahol egyéni nevelésben részesülhetnek vagy tömegesen internátusokban való elhelyezése helyesebb-e. Rendkívül sok érv szól úgy az egyik, mint a másik mellett és csak adott esetekben, a viszonyok és körülmények, a tanuló egyénisége ismerete mellett lehet az egyik vagy másik elhelyezés mellett dönteni. Knyaskó ezen viszonyok mérlegelésével a jól szervezett internátusok mellett foglal állást.

Az iskola az elmúlt tanévvel fennállásának 18-ik évét fejezte be. Összesen beiratkozott 279 tanuló, a tanév folyamán kimaradt 15 és így év végén maradt 264 tanuló.

A tanulók vallását tekintve volt: római kath. 191, gör. kel. 46, ág. ev. 11, ev. ref. 9, izr. 22. Anyanyelvét tekintve volt: magyar 134 német 94, szerb 40, román 7, tót 6 és horvát 1. A tanulók illetőségi helyét tekintve volt: nagybecskereki 167, torontálmezei 99, más megyei 13.

A tanulók előmenetelét illetőleg az értesítő ecseteli azt a sok nehézséget, mit az iskolának le kellett küzdeni. Többek között bémítolag hat az iskola tevékenységére, hogy a tanulók nagy többségének előképzettsége vajmi gyenge, nyelvismeretük fogyatékos és jelentékeny azok száma is, kik nem értenek az iskolába beiratásukkor egy szót sem magyarul. Az osztályozott tanulók közül 27 (9%) volt kitértő és jeles, 41 (14%) jó, 135 (50%) elégséges és 61 (27%) elégtelen. Ez utóbbiak közül 39 (15%) javítóvizsgát tehet, 22 (9%) osztályt kénytelen ismételni.

A tanulók magaviselete a tanév folyamán kielégítő volt, nagyobb fegyelmi kihágás nem fordult elő.

A tanárok közül többen igen szép társadalmi és irodalmi munkásságot fejtett ki. Előadtak a szabad liceumban, a munkásgimnáziumban, a honvéd altiszteknek.

A tanári kar 14 tagból állott. Az értesítő szépen emlékezik meg Török Ferenc tanárról, aki az elmúlt tanévvel tanügyi munkálkodásának 25-ik évét töltötte be.

A szegénysorsu tanulókról kel.ő gondoskodás történt. Tankönyvszegélyben részesült 60 tanuló, 28 tanuló kapott ruhát, cipőt, télikabátot. A Deáksegélyező-egyesület összesen 1104.72 korona értékű segélyt osztott ki. Tandíjmentességben 62 tanuló részesült. Hálával emlékezik meg a jelentés Neumann Ferenc, Marcoin Jenő Beneth Károly vendéglősről, akik egész éven át több szegény tanulóknak adtak étellemezt, ami valóban emberbaráti cselekedet. Az értesítő közli a Deáksegélyező-egyesület elszámolását is.

A tanári kar névsora, az elvégzett tanítási anyag, a tanulók névsora, statisztikai táblák, rendtartási szabályok és a jövő évre való hirdetések egészítik ki a 72 oldalas füzetet. Sz. A.

A közigazgatási bizottság ülése.

Nagybecskerek, július 12.

Torontálvármegye közigazgatási bizottsága ma délelőtt tartotta a vármegyeházán Botka Béla főispán elnöklésével július havi rendes ülését.

Az ülésen jelen voltak: Jankó Ágoston alispán, dr. Vincze Erő m. főjegyző, Kéler Ákos m. főügyész, dr. Riesz Jakab h. m. árvaszéki elnök, dr. Plechl Szilárd m. főorvos, Tóth István kir. tan. pénzügyigazgató, Faur Kornél műszaki tanácsos, Grézlo János és dr. Radvány Ferenc kir. tanfelügyelők, Babics József, dr. Daniel Pál, Franz J. L., dr. Gyertyánffy László, báró Hauser Károly, dr. Mangold Samu, Steinitzer Géza, Tellecsy Kristóf bizottsági tagok. Bielek Antal, Rigó István, dr. Mihálovics István, Farkas Vince, Novák Károly, Wagner Ede előadók.

Botka Béla főispán megnyitja az ülést, mire áttérnek a szakelőadók jelentéseire.

Adóügyek.

Tóth István kir. tan. pénzügyigazgató havi jelentésében a következőket adja elő:

Torontálvármegye mint törvényhatóság területén állami egyenesadók címén megállapított tartozás 6,607.255 kor. 12 fillér, befizetés 2,709.725 kor. 06 fill. Hátralék 3,997.531 kor. 06 fillér, vagyis az össztartozásnak 59%-a, a f. évi június havi befizetés 2928 kor. 45 fill.-rel, a f. é. január—június havi befizetés pedig 239.769 kor. 78 fillérrel nagyobb, mint a múlt év hasonló időszakában teljesített befizetések voltak. Hadmentességi díjban megállapított tartozás 329.086 kor. 89 fillér, befizetés 39.905 kor. 47 fill. Hátralék 289.181 kor. 42 fillér, vagyis az össztartozásnak 88%-a. A f. évi június havi befizetés 888 kor. 40 fillérrel, a január—június havi befizetés pedig 17.992 kor. 46 fillérrel nagyobb, mint a múlt év hasonló időszakaiban teljesített befizetések voltak. A lefolyt június hónap 83 esetben időleges házádomentességet, 100 esetben pedig adófizetési halasztást engedélyezett a pénzügyigazgatóság. A házádomentességet 1909. évi VI. t. c. 6. §-a, illetve a házádomentességet készítése és annak nyilvántartása tárgyában kiadott pénzügyminiszteri utasítás 4. §-a alapján Torontálvármegye mint törvényhatóság területén Nagyikinda és Nagybecskerek rend. tanácsu városokban, továbbá 45 községben vált szükségessé a belső telkek összfűző építkezések legszűkebb határvonalainak megállapítása, mi meg is történt Nagybecskerek város kivételével, hol ez a megállapítási eljárás jelenleg folyamatban van.

Népoktatás.

Grézlo János kir. tanfelügyelő havi jelentésében előadja, hogy az elmúlt hó folyamán személyesen vett részt a nagybecskereki polgári iskolák évről-évi vizsgálatán, kiszállt Tiszahelyesen és Törökbecsén, végül személyesen vette át a kiszombori ovodát állami kezelésbe. Cserei Gyula kir. segéd-tanfelügyelő jelen volt a majdani tanítógyűlésen s elnökölt a nagyikindai, zombolyai polgári iskolánál tartott magánvizsgálatokon. Egyes személyi ügyek után végül jelenti a tanfelügyelő, hogy Eisele Mátyas tóbai római kath. és Besiu Valér nagykomlósi gör. kath. hitfelekezeti tanítók részére tanítói fizetés kiegészítésére államsegély engedélyeztetett.

Dr. Radvány Ferenc pancsovai kir. tanfelügyelő havi jelentése szerint különösebb ügy nem fordult elő. Előterjesztésére azonban a közig. bizottság kötelezi Torontálvársárhely községet iparostanonc iskola létesítésére.

Utügyek.

Faur Kornél műszaki tanácsos havi jelentése így szól:

Az állami beruházási utépitkezések közül a nagybecskerek—nagyikindai törvényhatósági közút 29—36. klm. szakaszán az utalaprakás és hengerlési munkálatok folyamatban vannak. A csene—billédi törvényhatósági közút 0—1.659 és 6.506—8.998 klm. szakaszán és a módos—temesvári törvényhatósági közút 62—73. klm. szakaszán a beruházási földmunkálatok befejezésükhöz közelednek. A nagybecskerek—nagyikindai közút 37.4—44. klm. szakaszán és a basahid—törökbecsei törvényhatósági közút 7—18. klm. szakaszára kiszállítandó utépitési anyagok vasuti szállítása iránt a menetrendek megállapítottak és vállalkozó utasítottak a szállításhoz azonnal való megindítására. Topolya községben folyó évi június hó 20-ikán postai ügynökség lépett életbe, melynek kézbesítési keretébe Topolya község és Novoszello puszta tartozik.

Közegészség.

Dr. Plechl Szilárd m. főorvos jelentése szerint a vármegye közegészségügyi viszonyai június hónapban kielégítőek voltak. Ragályos betegségek közül bejelentettek 20 vörheny, 3 hagymáz, 65 differitisz, 61 kanyaró, 12 hőkkurut és 7 bárányhimlő esetet. A hurutos és csuzos betegek száma csekélyebb volt. A népesedési mozgalom kedvező volt. Megemlíti a főorvos, hogy két községi orvosi állás: a csentai és lajosfalvai, továbbá 8 körorvosi állás: a bárányosi, gyálai, gyéri, klekki, nagytoráki, tiszahelyesi, istvánvölgyi és óbábai állás megüresedett. Az állásokra a pályázatokat kiírták és egyelőre helyettesítették az állásokat. Egy szülésznő bemutatatta oklevelét, hat megyei orvos a trahoma-

tanfolyamot, 2 orvos a szünidei orvosi kurzust hallgatta. A melenczei Rusanda-fürdőt megvizsgálták s a kezelés, élelmezés és tisztaság tekintetében kifogástalannak találták. A technikai nehézségek a friss iszap nyerésében és az elhasználtak eltávolításában célszerűen van megoldva s egy értéki kut jó ivóvizet szolgáltat. A fürdőhelyen levő gyógyszerért szintén rendben találtak.

Arvaügyek.

Dr. Riesz Jakab h. árvaszéki elnök be-terjeszti a félelvi kimutatást az árvaszéki hátralekokról. Más különösebb jelenteni való nem volt.

Börtönügyek.

A vármegye területén levő börtönökben a kir. ügyész jelentése szerint minden rendben van és semmi említésre méltó eset nem történt.

Néhány betegápolási és kisebb felebbezett ügy elintézése után az elnöklő főispán az ülést berekesztette.

Thonuzóba II.

— Az egresi királysir. —

— Kiküldött tudósítónktól. —

Nagybecskerek, július 12.

Egres községből vett h iradás alapján jelentettük, hogy a községben a napokban házépítés közben egy nagy épület alapfalaira bukkantak és ugyanott emberi csontokat és egy táblácskát találtak, amelyen Rex II. Endre 1365. fölírás volt. Az egresiek erről a leletről azt hitték, hogy ott megtalálták II. Endre király sírját, miután a hagyomány szerint, amelyet a történelmi kutatás is megerősít, az egresi apátságban helyezték örök nyugalomra II. Endre királyt és nejét Jolántát.

A nevezetes lelet híre országszerte nagy érdeklődést keltett s bár sokak bizonyos kételkedéssel fogadták s magunk is csak föntartással adtunk hírt róla, a történelmi hely s a körülmények valószínűnek tűntették föl, hogy a lelet komoly. A perjámosi járás főszolgabírája dr. Sal Ferenc, akinek járásába a község tartozik s akinek először volt alkalmja a leletet behatóbban megtekinteni, Jan k ó Ágoston alispánhoz intézett s általunk is közölt jelentésében azt írta, hogy az ő véleménye szerint a talált tábla sokkal később került a lelet helyére.

Jan k ó Ágoston alispán maga is kételkedett ugyan a lelet komolyságában, de miután a leletet szakértő nélkül nem lehetett egyszerűen misztifikációnak kijelenteni, az alispán kötelességének tartotta, hogy szakértőt kérjen a lelet megvizsgálására.

A lelet megvizsgálása.

A budapesti nemzeti muzeum az alispán kérésére kiküldte Éber Lászlót, a jeles tudóst, a muzeum régiség és éremtárának őrét, hogy a leletet megvizsgálja. A muzeum szakértője szombaton délelőtt érkezett Egres községbe, ahol ugyanekkor Jan k ó Ágoston alispán, dr. Vinczehid y Ernő m. főjegyző, dr. Sal Ferenc járási főszolgabíró, Knáb Ádám vármegyei mérnök, Hegedüs Antal lovrini gőzmalomtulajdonos, aki a társaság egy részét Nagyikindáról kitünő autóján Egresre vitte és lapunk kiküldött tudósítója is megjelent.

Egres község Felsőtorontál határszélén fekszik s meglehetősen kiesik a kultura útjából. Elhagyatott kis oláh község, ahová a szomszéd községek vasuti állomásairól csak jókora kocsi-zással lehet eljutni.

A községet és egyszerű népét látva, arra egyikünk sem gondolt, hogy itt megújul Jókai „Kis királyok” című regényében a nagy író színes gazdag fantáziájával megírt Thonuzóba története. Senki sem gondolta volna, hogy az elhagyatott szegény faluban az egyszerű oláh nép körében valaki Thonuzóba példájára mesterséges ny történelmi nevezetességű sírleletet gyártson.

Azonban mikor a társaság a lelet színhelyére megérkezett a szakértő tudóssal együtt, az első szempillantásra megállapította, hogy a leletet, nevezetesen a fölírásos táblát nem lehet komolyan venni. A lelet elrendezője maga is naiv ember lehetett s bár a hely megválasztásával igyekezett valószínűsággal fölrubázni, de ezzel egy kis körültekintés után az egészen laikus intelligens embert sem lehet félrevezetni.

A lelet színhelye a község határától nem messze levő fatelepen van, amely a Kriszta-

testvérek tulajdona. A telep egy részén épület és tüzifa van, míg nagyrésze üres. A telep közepén egy meglehetősen rozoga, fából épült színpéle van, amely a történelmi lelet közvellen helye lett volna. Itt találtak ásás közben a „Rex II. Endre 1365” fölírású táblát egy hatalmas termésköböl készült épület alapfalán. Mielőtt azonban a lelet megvizsgálására megjelent társaság idejött volna, megtekintettük Trippa János községi jegyző irodájában őrzött táblát. A huszonöt centiméter hosszú, tizenöt centiméter széles és három centiméter vastag táblácska egyik oldalán

REX II.
ENDRE

1365

a másik oldalán

fölírás van. A tábla gipszből készült s már maga ez az anyag is megsemmisíti hitelességét, de még inkább bizonyítja a misztifikációt a tábla primitív kirakott fölírása, és hogy a még zsiros tapintású, szinte egészen friss gipszről látnivaló, hogy mindössze legfőlegb néhány hónapja lehetett a földben. A táblát állítólag egy paraszt gyerek kaparta ki az említett helyen, akitől a faluban vakációzó diákok vették el. A parasztyereket szemlénk ideje alatt azonban nem lehetett előkeríteni. De tanúsága különben sem ért volna semmit, mert a kemény falalazaton, ahol a táblát állítólag találták, nem lehetett másképp, csak utólag mesterségesen elhelyezni. A tábla helye laikus előtt is képtelenség.

Thonuzóba II.

Most következik a lelet Thonuzóba része. Ujságíró létemre nyomozni kezdtem, hogy kinek és mi érdeke volt ebben az elhagyatott faluban az egyszerű oláh nép között ilyen hamisságot elkövetni. Erre nézve kétféle verziót hallottam. Az egyik szerint a faluban egyesek házat akarnak építeni. A lelet helyén a földben egy régi épület falai vannak, a melyek hatalmas rendkívül erős köből épültek. A házépítők állítólag közköltészen szerették volna fölszínre hozni a pompás termésköveket s így minden nagyobb fáradság és költség nélkül hozzájutottak volna a kitünő építőanyaghoz. Ezért helyezték volna el ismeretlen kezek a leletet a telepen, hogy ott azután az állam nagyarányú ásatást rendezve, a pompás köveket kiemelje.

A másik híresztelés szerint Egres községben templomot akarnak építeni, amire azonban pénz nincsen s a költségeket gyűjtés útján akarják összehozni. Már most az egresiek, a híresztelés szerint, nevezetessé akarták tenni községüket, hogy az adományok szaporábban gyűljenek vagy pedig a nevezetes lelet helyén az állam vagy más intézők emlékkápolnát emelnek s így ingyen templomhoz jussanak.

Megjegyzem, hogy ez csak szóbeszéd s lehet, hogy valami huncut pletyka, de a nyilvánvalóan hamis leletnek, a melyet kétségtelenül nemrégiben helyeztek el ott ismeretlen okból ilyen Thonuzóbaszerűen mesterségesen, más magyarázatáról nem lehet hallani s így a történelmi hűség okából föl kellett jegyezni ezt a híresztelést, amely ellen egyébként nyíltan az egresiek erősen tiltakoznak.

Az egresi apátság kolostora.

Van azonban igen komoly és érdemes rész az egresi leletnek. Ez pedig az, mint azt Éber László a futólagos vizsgálattal is megállapította, hogy a lelet színhelyét képező fatelepen a földben monumentális régi épület alapfalai vonulnak el, a melyek az eddigi történelmi kutatásoknak is megfelelően, valószínűleg a régi egresi cisztercita apátság kolostorának alapjait képezik. Ezeket az alapfalakat kell szakértőileg föltárni s akkor meg lehet állapítani a kolostor helyét, ahol a történelmi hagyomány szerint II. Endre királyt és nejét, Jolántát is eltemették. Itt azután ásatás közben esetleg tényleg rá lehet akadni a királysírokra vagy más nevezetes lelet juthat fölszínre.

Éber László, aki egyébként a hamis sírleletet magával vitte, ilyen értelemben is tesz javaslatot a műemlékek országos bizottságának s majd csak azután lehet még igazán nevezetes az egresi lelet, a melynek révén egyébként az egresieknek eddig is sikerült emlegetetté tenni községüket.

HIREK.

Tájékoztató.

A fürdő (telefon 118. sz.) minden nap reggeli 6 órá tól kezdve az urak részére nyitva van; hölgyek részére minden hétfő, szerda és pénteken déltől 3/45 óráig delután. Ugyanazon napokon este 5-től 7 óráig urak részére is Védői hölgyek részére minden nap dében oázisfürdő. A kádfürdő reggeltől este 7-ig nyitva marad. Zuhanyfürdő minden nap delután.

— **Személyi hír.** Botka Béla főispán, aki néhány napig hivatalos ügyekben Budapesten időzött, tegnap este visszaérkezett Nagybecskerekre. A főispán még ma delután óléci birtokára utazik rövid tartózkodásra.

— **A szerbek Péter Pál-ünnepé.** Gör. keleti vallású szerbjeink ma ünnepelték meg Péter és Pál apostolok napját s ez alkalmából mindkét gör. kel. templomban délelőtt 10 órákor ünnepi miséket tartottak, amelyeken a hívek tekintélyes számmal vettek részt.

— **A bíróság köréből.** A király megengedte, hogy Áts Nagy Ferenc perlaszi járásbíró törvényszéki bírói működésében a panaszosai törvényszékhez áthelyeztessék.

— **Az államépítészeti hivatal főnöke szabadságon.** Faur Kornél műszaki tanácsosnak, az államépítészeti hivatal főnökének a keresk. miniszter július 14-ikétől öt heti szabadságot engedélyezett, amely idő alatt az államépítészeti hivatal vezetésével Fuchs István kir. főmérnököt bízta meg.

— **Kinevezés.** A m. kir. kereskedelmi miniszter Barcsay Márk posta- és táviratfelügyelőt, a törökbecsei postahivatal főnökét Brassóba az I. számú postahivatal főnökévé nevezte ki. A temesvári postaigazgatóság a törökbecsei postahivatal ideiglenes vezetésével Lólok Károly posta- és táviratbiztosat bízta meg.

— **Tanácsülés.** Nagybecskerek város tanácsa ma délelőtt 11 órákor Strosz Béla városi főjegyző, polgármesteri helyettes elnöklésével ülést tartott, amelyen folyó ügyeket intéztek el.

— **A gazdasági felügyelőség köréből.** Gáspár Ernő gazdasági felügyelő, a torontálvármegyei gazdasági felügyelőség vezetője négy hétre terjedő szabadságát megkezdte.

— **Eljegyzés.** Daniél Ádám nagybecskereki rendőrkapitánysági iktató eljegyezte Weber Mihály torontálzászcsányi birtokos kedves és szeretetreméltó leányát, Annuskát.

— **Uj iparengedélyek.** Nagybecskerek város iparhatósága szombaton délelőtt megtartott ülésén a következő újabb iparengedélyeket adta ki: Varga Mátyásnak, továbbá Moics Koszta és Jevremov Istvánnak, nemkülönbön Müller Vilmosnak, Walzer Józsefnek és Hubert Jánosnak cséplési munkálatok végzésére, Schubert Józsefnek pedig lakatosmesterség folytatására adott engedélyt az iparhatóság.

— **Prímicia Aracson.** Lélekemelő ünnepség színhelye volt tegnap az aracsi róm. katolikus plébánia-templom. Tegnap délelőtt 9 órákor mutatta ott be ugyanis első szent miséjét Veszeloovszky Gyula vázsegyszékesi aldozár. A manuduktori tisztet dr. Galesek György váci apátkanonok és szeminárium rektor töltötte be, míg az ünnepi szónoklatot Magyary Pál pápai kamarás, nagybecskereki plébános mondotta. A primicián a környékbeli papság is tekintélyes számmal volt képviselve s a község lakossága zsúfolásig megtöltötte a templomot. Jövő vasárnapon Törökbecsén fog az új lelkész áldozatot bemutatni.

— **Magyar név.** A m. kir. belügyminiszter megengedte, hogy kiskoru Mannheim László csatádi illetőségű, ugyanottani lakos családi nevét Magyar-ra, — Gottlieb Manó törökbecsei illetőségű, kecskeméti lakos pedig családi nevét Gombos-ra átneveztesse.

— **Halálozás.** Mint részvétellel értesülünk, Tunner Alajosné szül. Ivancsics Mária, Tunner Alajos helybeli sarkóraktartulajdonos neje, tegnap este 10 órákor a kórházban meghalt. Temetése holnap delután 3 órákor lesz a kórházból. A köztiszteletben álló család iránt a rokonok és ismerősök körében nagy a részvétel.

— **A tulipán-szövetség feloszlása.** A „Tulipán-szövetség — Magyar Hódó Egyesület nagybecskereki fiókja” folyó hó 19-én delután 6 órákor a nagybecskereki takaré- és előlegegyelet helyiségében közgyűlést tart. Tárgy az egyület feloszlásának kimondása.

— **Iparosok vitaértekezlete.** A nagybecskereki iparosok tegnap delután 3 órákor a Pest-kávéházban vitaértekezletet tartottak, amelyen nagyszámu iparos jelent meg s megjelent azonkívül dr. Várady Imre és dr. Kardos Samu országgyűlési képviselő is. Az értekezletet Seprős Valtér, az ipartestület elnöke vezette, akinek megnyitó beszéde után Tóth Ferenc előadta az értekezlet célját. Elmondja, hogy a 3 évvel ezelőtt megalakult „Nagybecskereki iparosok

takarék és előleghozzájárulást" részvénytársasággá akarják átalakítani. Az alapszabályok értelmében ez az átalakulás azonban legfeljebb csak másfél év múlva volna lehetséges, ami azonban az iparosok hátrányára volna, mert sok nem iparos is tagja a szövetkezetnek, sőt a nem iparosok már szinte tulsúlyban vannak. Indítványozta ennél fogva, hogy az iparosok használjanak fel minden törvényes eszközt arra, hogy a szövetkezet megalakításának célját és az iparosok érdekeit fenyegető részvénytársulati mozgalmat, illetve a részvénytársulat tervének megvalósítását megakadályozzák. Miután ehhez a tárgyhoz sokan hozzászóltak, az értekezlet egyhangul elfogadta a Tóth által előterjesztett indítványt, kimondván egyszeres, hogy ebben az ügyben még többször is fognak értekezletet tartani, Seprős Valtér pedig megbízták azzal, eszközölje ki, hogy a szövetkezet legközelebb rendkívüli közgyűlést hívjon egybe.

Művészestély a kaszinóteremben. Említettük már, hogy f. hó 14-én, szerdán este a kaszinóteremben nagyszabású művészestély lesz, melyen közreműködnek: K. Hegyi Lili, a szegedi színház szubrett-énekesnője, Krémer Jenő, a szegedi színház kómikusa, Galambos Mariska, a szabadkai színház koloratur-énekesnője, Dobos László, a budapesti Király-színház énekes bonvivantja, Gsiky László, a szegedi színház jellemszínésze és Vándory Gusztáv a budapesti Magyar-színház szalonszínésze. Karmester Kun Richard. Az előadást kedvezőtlen idő esetén a kaszinóteremben tartják meg. Szigorúan családi műsor. Belépődíj az első négy sor asztalnál személynként 2 korona, a többi asztaloknál 1 korona 20 fillér. Az előadás este 8 órakor kezdődik.

Tűzoltók nyári mulatsága. A nagybecskereki tűzoltótestület tegnap délután tartotta meg nyári mulatságát a kincstári erdőben. A mulatság minden tekintetben igen jól sikerült s a nagyszámú közönség, mely már kora délután ellepte a majális-teret, pompásan mulatott a különféle tréfas versenyeken, míg a férfiak egy részét leginkább a tekepálya érdekelte s a dijkuglizás, amelyen számos csinos és értékes nyereménytárgy volt. Estefelé kezdetét vette a táncmulatság, este 8 órakor pedig műkedvelői előadás volt, amelyen előadták Borka Mihály helybeli tűzoltónak „A keresztutai csárdásné” című 2 felvonásos népszínművét. A darabban az egyes szerepeket Babinszki Betti, Straub István, Norizsán Imre, Perisics N., Bagoly Péter és Borka Mihály játszották dicséretes igyekezettel. A műkedvelői előadás után folytatták a táncmulatságot, amely a legjobb hangulatban késő éjjelig tartott. Itt említjük meg, hogy a mulatság rendezéséért Strosz Bélát és Krzpelka Jenőt, a műkedvelői előadásnál pedig a darab betanításáért Kupuszarovics Jenőt illeti az elismerés.

Megölte az apját. Mint Lovrinból jelentik, sőtét bűncselekedet történt ott a napokban. Ifj. Engel Márton lovrini legény ugyanis a múlt héten összeveszett az apjával. Szó szót követett, majd annyira dühbe jött a legény, hogy a kezében levő kanppal édesapját fejbe vágta, úgy, hogy az azonnal meghalt. Az apagyilkos fiút letartóztatták.

Betegség elől a halálba. Popov György nagybecskereki 50 éves napszámos, ki gyógyíthatatlan betegsége miatt munkaképtelenné vált, e feletti elkeseredésében tegnap délelőtt a Keve utcában levő lakásának a padlásán felakasztotta magát s mire észrevették tettét, a szerencsétlen ember már meg volt halva. Az öngyilkos napszámost ma délután temették el lakásáról.

A vizimolnár halála. Mint Nagyszentmiklósról írják, Müller Jakab 16 éves vizimolnársegéd Jung József malmában a napokban a munka megkezdése előtt a malom külső részén valamit igazítani akart, felmászott tehát a kerékre, de a munka közben kicsuszott a lába, elvesztette az egyensúlyt és a mélységbe zuhant. Gazdája rögtön csónakba ugrott és mentésére sietett, de kárba veszett minden fáradsága, mert a szerencsétlen Müller a többi malmok alá került, ott eltűnt és eddig nem került elő. Valószínű, hogy a holttest valamelyik malom alatt megakadt.

Határidő-üzlét.

Budapest, július 12. (A nagybecskereki Lloyd-társulat távirata.) A mai tőzsdén déli zárlatkor a következő árakat jegyezték:

Buza (októberre)	27 38	—	—
Rozs (uj)	19 96	—	—
Zab (uj)	15 22	—	—
Tengeri (juliusra)	15 54	—	—
Tengeri (uj)	13 80	—	—

TÁVIRATOK

Országgyűlés.

— A képviselőház ülése. —

Budapest, július 12. (A „Torontál” eredeti távirata.) A képviselőház mai ülésén végre befejezték a kormány bemutatkozása feletti vitát. A balpárti, a horvát s a nemzetiségi szónokok beszéletek egyedül a maguk felfogása szerint s valamennyien bizalmatlanságukat fejezték ki, azonban a Ház nagy többsége végül mégis csak tudomásul vette az új kormány kinevezését.

Az ülést Justh Gyula elnök 10 órakor nyitotta meg s miután előterjesztette, hogy Nagy György sürgős interpellációt jegyezett be, áttértek a napirendre, a kormány bemutatkozása feletti vitára.

Supiló Ferenc volt az első felszólaló, aki bizalmatlanságát fejezte ki és elpanaszolta, hogy Horvátországban abszolutizmus van, amin sürgősen változtatni kell. A horvát állapotok miatt nem is veszi tudomásul a kormány bemutatkozását.

Utána Nagy György balpárti képviselő fejezte ki a bizalmatlanságát pártja nevében, majd Polit Mihály a nemzetiségek nevében szólal fel. Kijelenti, hogy nem tartja helyesnek a válság mai megoldását s a kormány iránt egyébként sem viseltetik bizalommal, tehát nem veszi tudomásul a bemutatkozást.

Még Farkasházy Zsigmond és Bozóky Árpád fejezték ki bizalmatlanságukat, mire az elnök bezárta a vitát.

Miután a zárzó jogával az indítványozók közül senki sem élt, az elnök elrendelte a szavazást, amely szerint a tulnyomó többség elfogadta Bakonyi Samunak a kormány kinevezését tudomásul vevő s a többségi elvet kimondó javaslatát, míg a többi határozati javaslatokat elvetették.

Ezután az elnök indítványozza, hogy a Ház szeptember 28-ig napolja el magát.

Bozóky Árpád ellenzi az elnapolást, a Ház nagy többsége azonban az elnök indítványa szerint határoz.

Az ülés végén Nagy György a Ház engedelmével elmondta sürgős interpellációját amiatt, hogy a kormány előbb mutatkozott be a főrendiházban, mintsem hogy a képviselőház a bemutatkozást tudomásul vette. Ezt inparlamentárisnak tartja s ezért interpellálja a kormányt. Miután Nagy György interpellációját kiadták a miniszterelnöknek, az ülés véget ért.

A válság.

A király nyaralása.

Budapest, július 12. (A „Torontál” eredeti távirata.) Mint Bécsből sürgönyzik, a király mára tervezett ischli utazását néhány nappal elhalasztotta. A király ugyanis be akarta várni előbb a magyar kormány parlamenti bemutatkozását. Az újabb megállapodások szerint a király valószínűleg 15-én utazik csak Ischibe.

A miniszterelnök a királynál.

Budapest, július 12. (A „Torontál” eredeti távirata.) Mint politikai körökből jelentik, Wekerle Sándor miniszterelnök a királynak Ischibe való elutazása előtt Bécsbe megy és kihallgatáson jelenik meg a király előtt, hogy jelentést tegyen a helyzetről, illetőleg a legutóbbi politikai eseményekről. Más oldalról azonban megcáfolják Wekerle bécsi utazásának a híret.

Szterényi Bécsben.

Budapest, július 12. (A „Torontál” eredeti távirata.) Mint Bécsből sürgönyzik, Szterényi József államtitkár, aki tegnap odaérkezett, ma délelőtt a kereskedelmi tárcát érintő ügyekben tárgyalt a közös külügyi, pénzügyi és hadügyminiszteriumban.

A fuzió.

Budapest, július 12. (A „Torontál” eredeti távirata.) A kormány tudvalevőleg a nyár folyamán a fuzió létrehozására fog törekedni. Apponyi Albert gróf már most fáradozik a fuzió érdekében s hűveivel ma is a fuzió dolgában tanácskozott.

A banksoport vidéki agitációja.

Budapest, július 12. (A „Torontál” ered. táv.) A függetlenségi pártnak ugynevezett banksoportja, mint mondják, a nyár folyamán alatt népgyűléseket fog rendezni a vidéken, a melyeken az önálló bank érdekében fog agitálni. Azt mondják, hogy a néppárt vezetősége bizalmas körleveleket küldött volna szét a párt vidéki vezetőségeihez, hogy ahol a banksoport tagjai agitációra megjelennek, ott ellenük dolgozzanak.

A trónörökös Romániában.

Budapest, július 12. (A „Torontál” eredeti táv.) Mint Bukarestből sürgönyzik, Ferenc Ferdinánd trónörökös tiszteltére tegnap nagy ünnepségek voltak. Volt udvari ebéd is, amelyen Károly király felköszöntőt mondott Ferenc József királyra.

Az osztrák válság.

Budapest, július 12. (A „Torontál” eredeti távirata.) Bécsi jelentés az osztrák válság részleteiről még a következő részleteket mondja: Midőn dr. Schreiner miniszter és dr. Lueger szombaton délután a miniszterelnöktől visszatértek és közölték párthiveikkel Bienerth báró miniszterelnöknek azt a kijelentését, miszerint a kormány nincs abban a helyzetben, hogy a Sustersic-féle sürgősségi javaslatot akceptálja, a képviselők rövid ideig még reménykedtek abban, hogy Sustersic el fogja hagyni javaslatának ismeretes passzusát, annál is inkább, mert a javaslat többi részére vonatkozólag már teljes egyetértés jött létre. Azonban csalódtak, mert Sustersic ragaszkodott javaslatának minden egyes részéhez, mire a közvetítő bizottság a tárgyalásokat sikerteleneknek nyilvánította s a képviselők most már tisztában voltak azzal, hogy ezek után már csak az ülések bekezdése következhetik. A pártvezetők konferenciája csak alig néhány percig tartott s mindössze annyi történt csak, hogy Pattai bejelentette a tárgyalások eredménytelenségét, mire a képviselők szó nélkül távoztak a konferenciáról. Az obstrukciós pártok vezetői kijelentették, ha tudták volna, hogy a többségi a pártok vezető emberei nem fognak a konferencián megjelenni, ők sem jöttek volna el. A legtöbb képviselő még aznap el is utazott. A szociáldemokraták még aznap délután klubgyűlést tartottak. Hír szerint holnap, kedden a szláv unió is tanácskozik. Ezek a tanácskozások azonban már csak egyes taktikai célokat fognak szolgálni.

Budapest, július 12. (A „Torontál” ered. távirata.) Mint Bécsből sürgönyzik, a király ma hosszabb kihallgatáson fogadta Bienerth báró osztrák miniszterelnököt, aki az osztrák válság ügyében tett jelentést a királynak.

Földrengés.

Budapest július 12. (A „Torontál” ered. távirata.) Mint Marseilleből sürgönyzik, ott tegnap heves földrengés volt, aminek következtében több ház fala megrepedt és számos kémény bedőlt. A lakosság körében nagy a rémület.

Felelős szerkesztő: SOMFAI JÁNOS.

Nyiltér.

(E rovat alatt közlöttekért nem vállal felelősséget a szerk.).

CLUB EXTRABIS

SZIVARKAPAPIROS
teljesen hamu nélkül ég el.
Óvakodjunk az utánzatoktól.

679/1909. sz. Németécska község előljáróságától.

Árlejtési hirdetmény.

A vármegyei tvh. bizottság az 1907. évi május hó 13-án 2596/1909. számú határozata folytán a németécskai

ovoda és óvónői lak építési munkálataira

14591 kor. 61 fill. engedélyeztetvén, a fentemlített munkákat biztosítása céljából az **1909. évi július hó 24-ének d. e. 10 órájáig** a Németécska község előljárósága helyiségében tartandó zárt ajánlati versenytárgyalás hirdettetik.

A fentemlített munkálatok az 1909. évben eszközlendő munkaátadás napjától számított 8 nap alatt megkezdendők és a munkaátadás napjától számítandó 2 hónap alatt teljesen befejezendők.

Csakis szabályszerűen kiállított és pecséttel lezárt sértetlen borítékban elhelyezett és közvetlen vagy posta útján, alulírott hivatalhoz beérkezendő ajánlatok foglalkoztatás alá vétetnek.

Felhivatnak tehát a versenyezni óhajtok, hogy a fenti munkálatok végrehajtásának elvállalására vonatkozó zárt ajánlatokat a kitűzött nap délelőtti 10 órájáig az alulírott hivatalhoz annyival is inkább igyekezzenek beadni, mivel a későbbben érkezettek figyelembe nem vétetnek.

Az ajánlathoz az engedélyezett költségösszeg 5%-ának megfelelő bánatpénznek letétbe helyezéséről kiállított letéti nyugta csatolandó.

A szóban forgó munkálatra vonatkozó műszaki művelet és részletes feltételek a nevezett községi előljáróság hivatalában a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Ajánlattevők bánatpénzükkal az árlejtés napjától számított 30 napig kötelezettségben maradnak és bánatpénzüket csak a felsőbb hatóság döntése után fog visszaadni.

Azon pályázók, kik a szóban levő munkálat teljesítésére törvényes képesítéssel nem bírnak, kötelesek már ajánlatukban ily képesítéssel bíró megbízottat megnevezni és képesítését okmányilag igazolni.

A munkálat elnyerője annak teljesítéséhez csakis oly anyagokat és berendezési tárgyakat építhet be, melyek a magyar szent korona országai területén állítatnak elő és termeltetnek, a munkálathoz pedig magyar honos műszaki erőket, iparosokat, munkavezetőket és munkásokat köteles alkalmaztatni.

Amennyiben építési anyagok és berendezési tárgyak Magyarország területén be nem szerezhetők, külföldről beszerzésre csakis a felsőbb hatóság adhat indokolt esetekben kivételes engedélyt.

Azon ajánlattevők, kik alulírott községgel üzleti összeköttetésben még nem voltak, tartoznak megbízatásukat azon kereskedelmi és iparkamarai bizonylattal igazolni, melyhez vállalatuk telepe tartozik.

Munkát elnyerő vállalkozó köteles a munkák tartósságáért, a felülvizsgálat napjától számított 1 évig jótállani és letett 5%-os bánatpénzét 10%-os biztosítékra kiegészíteni.

Alulírott községi előljáróság a beérkezett ajánlatok között, az ajánlott árakra való tekintet nélkül, szabadon választhat.

Németécska, 1909. évi július hó 9-én.
Gössl Geyza, Parmentye Pál,
jegyző. 645-3.1 bíró.

Szép irással**biró leányok**

alkalmazást nyernek egy helybeli nagyobb iparvállalatnál.

Bővebbet e lap kiadóhivatalában.

619-x.7

MŰVÉSZESTÉLY**a Marcoin-féle kaszinókertben****folyó évi július hó 14-én, szerdán.**

A közreműködő művészek:

K. Hegyi Lili, a szegedi Városi Színház szubrett-énekesnője.
Krémer Jenő, a szegedi Városi Színház első komikusa.
Galambos Mariika, a szabadkai Városi Színház koloratur-énekesnője.
Dobos László, a budapesti Király Színház énekes bonvivántja.
Csiky László, a szegedi Városi Színház karakter-művésze.
Vándory Gusztáv, a budapesti Magyar Színház szalon-színésze.

Kun Richard,

a szegedi Városi Színház I. karnagya.

Az előadás kezdete este 8 órakor.

Belépő-díj: Az első négy sor asztal személyenként 2.-K., a többi asztal 1.20 K.

Kedvezőtlen idő esetén az előadás a kaszinó nagytermében lesz megtartva.
649-3.1

4326/1909. sz. A törökbecsei járás főszolgabírójától.

Pályázati hirdetmény.

Torontál vármegye törökbecsei járásához tartozó Törökbecse községben ujonnan rendszeresített s az 1908: XXXVIII. t.-cikk 30. §-a értelmében 240 kor. évi fizetéssel s a szabályrendeletileg megállapított működési díjakkal javadalmazott két községi bábai állásra ezennel pályázatot hirdetek.

Felhívom mindazokat, akik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy az 1908: XXXVIII. t.-c. 27. és 28. §-ai értelmében kellően felszerelt kérvényüket folyó évi július 31-ig hozzám nyujtsák be.

A később érkező kérvényeket nem fogom figyelembe venni.

Törökbecse, 1909. évi június 29.

Csávósy Ignác,
főszolgabíró.

638-3.3

19108/009. az. Torontál vármegye alispánjától.

Pályázati hirdetmény.

Nyugdíjazás folytán megüresedett III. oszt. törvényhatósági **utimesteri állás** kinevezés útján leendő betöltésére ezennel nyilvános pályázatot hirdetek.

Az állás évi javadalmazása: 1000 (egy ezer) kor. fizetés, 120 kor. lakbér, 20 kor. szertárbér, 24 kor. irodai átalány, a kezelése alá bocsátott kiépített utszakaszok után 11 kor. 50 fill., a kiépítetlenek után 5 kor. 10 fill. klm.-kenti utiátalány.

A kinevezett törvh. utmester szolgálati ideje és használhatóságához képest előléptetés útján 1600 kor. fizetést és 420 kor. lakbért érhet el, utiátalány összege a kezelése alatt álló utszakasz hossza szerint változik, az uthálózat fokozatos kiépítése szerint előreláthatólag emelkedik.

Pályázhat minden olyan magyar honpolgár, ki az ujonnan szervezett utmesteri iskolát elvégezte és ezt képesítési bizonyítvánnyal igazolni képes.

Igazolványos altisztek előnyben részesülnek. Felhívom pályázni óhajtokat, hogy képesítési bizonyítvánnyal, születési anyakönyvi kivonattal, esetleg eddigi alkalmaztatásukat igazoló bizonylattal (altiszti igazolvánnyal) és erkölcsi bizonyítvánnyal felszerelt kérvényüket Torontál vármegye főispánjához címezve folyó évi augusztus 15-ig alulírott nál nyujtsák be.

Nagybecskerek, 1909. évi július 6-án.

643-3.2

Jankó, alispán.

Nyomatott Pleitsz Fer Pál kiadónál Nagybecskerekben.

Versenytárgyalási hirdetmény.**Ernesztháza község előljárósága két tanítói lakás kiépítésének**

biztosítására a község tanácstermében folyó évi július 25-én d. e. 10 órakor tartandó szó- és írásbeli versenytárgyalást hirdet.

A költségvetésileg előirányzott összeg 12.869 kor. 38 fill., melynek 5%-a bánatpénz gyanánt jelzett napon d. e. fél 10 óráig készpénzben, vagy óvadékképes értékpapirokban -a község pénztáránál leteendő.

Felhivatnak versenyezni óhajtok, hogy szabályszerűen kiállított és lepecsételt ajánlataikat a kitűzött napnak d. e. fél 10 órájáig annyival is inkább nyujtsák be, mert később érkezett ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Megjegyeztetik, miszerint a község fentartja magának a jogot a munkát munkanemenként is kiadni, valamint azt is, hogy az ajánlatok között — tekintet nélkül az ajánlati árakra — szabadon választhasson, esetleg az összes ajánlatok mellőzésével új pályázatot hirdessen. A téglat és az ács munkák faanyagát a község szolgáltatja. Építkezési tervek, költségvetés és feltételek a hivatalos órák alatt a jegyzői irodában betekintheők.

Ernesztháza, 1909. évi július hó 9.

647-3.1

Községi előljáróság.

FŐMOLNÁR

ötjáratu, felmagas örlésű, automatikus vámmalomba 110 korona kezdőfizetéssel

azonnal felvétetik.

Csak oly lelkiismeretes, erélyes, munkaszerető fiatal egyén pályázzék, ki ezen malmot önállóan vezetni tudja és próbaidőt elfogad, továbbá már hasonló állásban húzamosabb időt töltött.

Cím: Dieselhengermalom, Nagytorák.

646-2.2

ELADÓ.

Tükrös előszobafal, kis kocsi (ponny vagy kecskefogatnak), cseppkő és mindenféle régi butorok eladó **Deák Ferenc-u. 7. sz. a.**

595-x.11

UJ BOR
literje 26 krajcár.

dr. Brájjer Lajos
= szőlőjéből.

Kapható: =
Zápolya-utca I. sz.
(a házmesternél).

511-x.60